

Broed- en nestplaatskeuze van de Putter in Winschoten

Martijn Bakker

De Putter (*Carduelis carduelis*) was nooit algemeen in de provincie Groningen, maar lijkt de laatste jaren in aantal toe te nemen (Van den Brink *et al.* 1994). In 1998 en 1999 zijn in en rond Winschoten waarnemingen van broedende Putters verzameld en zijn broed- en nestplaatskeuze bepaald.

Werkwijze

Vanaf eind april is begonnen met het inventariseren van zingende Putters in het oostelijk deel van Winschoten om territoria en nestplaatsen te lokaliseren. In de vastgestelde territoria is na de broedtijd naar nesten gezocht. Dit gebeurde in de herfst, als het blad van de bomen is. De nesten zijn zo stevig gebouwd dat ze na een jaar nog in de boom kunnen zitten. Waar het kon zijn de nesten verzameld, om zo het broedsucces te achterhalen. Deze methode is natuurlijk niet helemaal waterdicht, maar het lijkt mij aannemelijk dat nesten in nog perfecte staat niet succesvol zijn geweest. Bij een succesvol broedsel blijft van het nest weinig over.

Drie van de verzamelde nesten zijn opgemeten en vergeleken met Cramp en Perrins (1994). In de broedtijd is niet naar broedresultaten gekeken, omdat de nesten vaak op moeilijk bereikbare plaatsen zitten.

Resultaten

Aantal territoria

In totaal werden zeven territoria gevonden. In de binnenstad drie, nog drie paar op het aangren-

zende industrieterrein en één net buiten Winschoten.

In totaal zijn negen nesten gevonden in de verschillende territoria. In twee territoria zijn twee nesten gevonden. Putters kunnen twee tot drie broedsels per jaar produceren (Harrison 1977).

Broedbiotoop

Het broedbiotoop van de Putter in Winschoten bestaat uit rijen, of verspreid staande bomen langs drukke wegen. In de binnenstad bevonden alle territoria zich aan open plaatsen zoals pleinen of grote parkeerplaatsen. Het drukke verkeer, zeker in de binnenstad, schijnt de Putters niet te storen. De territoria op het industrieterrein bevonden zich tussen de bedrijfsgebouwen met recent aangeplante bomen. Net buiten Winschoten bevond zich een territorium in jonge bosaanplant van loofhout. In de wat oudere bosbestanden in Winschoten heb ik nooit Putters waargenomen.

Nestplaatskeuze

De afstand tussen de nestboom en de weg was soms niet meer dan een meter. Soms zaten nesten in takken die boven de weg hingen. De nestboom stond altijd vrij. Dichte boomgroepen werden gemedend. Alle nesten bevonden zich in loofbomen. Nesten werden uitsluitend gevonden in pas geplante bomen. De gemiddelde hoogte van de bomen is 6,2 meter. In tabel 1 is de nesthoogte ten opzichte van de boomhoogte weergegeven. Nesten zitten in de top van de boom tegen de stam of verder weg van de stam aan uiteinden van takken (zie foto's). De gemiddelde nesthoogte is 5,1 meter. Putters lijken een voorkeur te hebben voor esdoorns.

Bomen die recent zijn aangeplant hebben voor nestbouw de voorkeur. Zo werden in 1998 langs een straat verscheidene oude

Tabel 1. Boomsoort, -hoogte en stamdiameter van nestbomen.

Soort	boomhoogte	nesthoogte	Stamdiameter op 1,25 hoogte	nestafstand tot de stam
Esdoorn	3,9	3,5	7 cm	0 cm
Esdoorn	7,9	7,0	20 cm	60 cm
Esdoorn	7,8	4,0	20 cm	130 cm
Esdoorn	8,2	6,0	21 cm	120 cm
Esdoorn	2,3	2,1	5 cm	0 cm
Prunus	7,8	6,9	9,5 cm	0 cm
Prunus	7,8	6,95	9,5 cm	0 cm
Haagbeuk	4,0	3,8	5 cm	0 cm
Es	6,0	5,7	8 cm	0 cm

prunussen vervangen door nieuwe en juist in deze boompjes werden de nesten gebouwd. De nesten werden aan de zuid- of zuidwestzijde van de boom gebouwd.

Nestsucces

Aan de hand van de staat van de nesten blijkt dat uit drie van de negen nesten jongen uitgevlogen zijn. Succesvolle paren bevonden zich op het industrieterrein en buiten de bebouwde kom. Uit geen enkel nest in de binnenstad zijn jongen uitgevlogen.

Nesten waaruit geen jongen uitgevlogen zijn, nog geheel intact, zijn opgemeten (tabel 2). Deze drie nesten zijn afkomstig uit de binnenstad.

De nestdiameters, van zowel de buitenkant als de kom, komen overeen met de gegevens in Cramp en Perrins (1994.). Opvallend is dat de nesthoogte en de diepte van de nestkom gemiddeld groter zijn.

Discussie en conclusie

Dat de Putter op drukke plaatsen in steden tot broeden kan komen is reeds gemeld door Boekema *et al.* (1983) en Van Manen (1993). Van Manen trof een broedsel aan in een bolacacia op een parkeerplaats. Dit biotoop komt overeen met het broedbiotoop gevonden in de binnenstad van Winschoten. Het niet succesvol broeden in de binnenstad van Winschoten is moeilijk verklaarbaar.

Nesten worden gebouwd op dunne twijgen en verliezen mogelijk de inhoud tijdens zware windstoten. Het uitwaaien van nestinhoud van nesten buiten Winschoten is gezien het succesvol broeden niet opgetreden. Putters vinden in de stad een geschikt broedbiotoop. Het leefgebied is niet optimaal gezien het niet succesvol broeden. Broedvogels in de binnenstad moeten wellicht te ver vliegen naar foera-gebieden. Nesten zijn langer onbe-

Tabel 1. Nestmaten in mm.

	diameter buitenkant	diameter nestkom nest	hoogte nestkom	diepte
Nest 1	73	38	62	42
Nest 2	77	43	51	43
Nest 3	75	49	61	37
Gemiddeld	75	43	58	41
Cramp	76	43	48	35

waakt. De kans op predatie door bijvoorbeeld Eksters en Zwarte Kraai neemt toe.

Mogelijk ontstaan voedseltekorten door langere voedselvluchten waardoor jongen verhongeren. In de binnenstad zijn ruige overhoekjes vrijwel niet meer aanwezig en omliggende tuintjes bieden waarschijnlijk niet het optimale voedsel. Dat de nesthoogte en de diepte van de nestkom gemiddeld iets groter zijn heeft mogelijk te maken met het feit dat de nesten pas na een half jaar zijn verzameld. Door regen en wind verliest het nest iets van zijn vorm.

Opvallend is het broeden in dunne boompjes terwijl ogenschijnlijk geschiktere broedplaatsen (coniferen) aanwezig zijn. Stadsuitbreiding met nieuwe groenvoorziening (nieuwbouwwijken met braakliggend terrein en alleenstaande boompjes) kan een mogelijke verklaring zijn voor de toename van de Putter.

Dankwoord

Ik wil Leon Luijten graag bedanken voor het kritisch nalezen van dit artikel.

Literatuur

- Boekema E.J., Glas P. & Hulscher J.B., 1983. Vogels van Groningen. Wolters-Noordhoff
- Van den Brink H., Furda J., van Klinken J. & van Scharenburg K., 1994. Vogelatlas van Groningen, Avifauna Groningen.
- Cramp S 1983. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol VIII. Oxford
- Harrison C., 1977. Elseviers broedvogelgids. Elsevier.
- Van Manen W., 1993. Putter (*Carduelis carduelis*) gearkeerd. Drentse Vogels 6: 68-69.

Martijn Bakker
Bovenburen 239
9675 HE Winschoten
0597-416666

Een typische nestplaats van Putter in de top van een boom tegen de stam.

foto Martijn Bakker

Een typische nestplaats van Putter aan het eind van een tak. foto Martijn Bakker